

Stor variasjon i SFO-tilbudet

Tall for skoleåret 2019-20 viser at over 150 000 barn deltar i skolefritidsordning (SFO). Få nasjonale føringer gir store variasjoner i både deltakelse, innhold og organisering av SFO-tilbudet.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 04.08.2020

Hovedfunn

- Totalt går 6 av 10 barn på 1.-4. trinn på SFO, jo eldre barna er, desto lavere er deltakelsen
- Kommunene som har lavest SFO-deltakelse er ofte utkantkommuner med store avstander
- Gjennomsnittlig månedlig foreldrebetaling er 2500 kroner for en heltidsplass og 1500 for en deltidsplass
- En tredjedel av SFO'ene tilbyr friplasser
- Aktivitetstilbudet på SFO varierer i stor grad
- Foreldre til barn med særskilte behov er minst fornøyd med tilbudet

Hva er skolefritidsordningen?

Alle kommuner skal ha et tilbud om skolefritidsordning (SFO) før og etter skoletid for elever på 1.-4. trinn, og for elever med særskilte behov på 1.-7. trinn.

SFO er ikke en del av grunnskoleopplæringen og skal være et frivillig tilbud.

Skolefritidsordningen er regulert i opplæringsloven § 13-7. Innenfor rammene av det som

står i opplæringsloven kan kommunen utforme skolefritidstidsordningen ut fra lokale forhold, ønsker og behov.

Skolefritidsordningen skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. Skolefritidsordningen skal gi barna omsorg og tilsyn. Kapittel 9A i opplæringsloven som handler om retten til et godt og trygt skolemiljø gjelder også for SFO.

Åtte av ti førsteklassinger går på SFO

Totalt går 6 av 10 barn på 1.-4. trinn på SFO. De siste ti årene har deltagelsen på SFO blant elever på 1.-4. trinn vært ganske stabil. Jo eldre barna blir, desto færre deltar på SFO. På 1. trinn deltar 82 prosent av elevene, mens på 4. trinn deltar 31 prosent.

Halvparten av alle 1.klassinger har heltidsplass på SFO. Deltakelsen faller gradvis fra trinn til trinn og kun 12 prosent av alle 4.klassinger har heltidsplass på SFO.

Deltakelsen er høyest i Oslo og lavest i utkantkommuner

Oslo har flest barn på 1.trinn som deltar på SFO, med 94 prosent. Andelen er lavest i Nordland, med 72 prosent oppslutning i fylket.

Variasjonen innad i fylkene er imidlertid stor og i Nordland varierer deltakelsen fra rundt 92 prosent i Bø kommune til 50 prosent i Leirfjord kommune, og 25 prosent i Hattfjelldal kommune.

Kommunene med lavest SFO-dekning er stort sett mindre utkantkommuner med store avstander. I kommuner med over 50 000 innbyggere er det flere som benytter seg av SFO-tilbudet, sammenlignet med mindre kommuner. Det er også flere i de minste kommunene som slutter å bruke SFO-tilbudet etter andre trinn.

Økonomi er avgjørende

Endringer i SFO

- Fra skoleåret 2020-21 blir det innført en statlig ordning med redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt som har barn på 1. og 2.trinn
- I tillegg blir SFO for elever på 5.-7. trinn med særskilte behov gratis fra skoleåret 2020-21.
- Fra skoleåret 2021-22 kommer en nasjonal rammeplan for skolefritidsordningen Målet med rammeplanen er at barna skal få et godt tilbud, ikke at skolefritidsordningen skal være mest mulig lik alle steder.

Det er flere årsaker til at foreldre ikke benytter seg av SFO. I en evaluering NTNU gjennomførte i 2018 svarer de fleste foreldre som har tatt barna sine ut av SFO at de ikke lenger har behov for tilbudet. Mange svarer også at barna ikke ønsker å være på SFO.

En del foreldre kan ikke benytte seg av SFO-tilbudet fordi det ikke blir dekket skoleskysst fra SFO, bare til og fra skole, noe som blir en barriere for foreldre i utkantkommuner.

Evalueringen viser også at det er rundt en tredjedel som sier at pris er en årsak til å ikke benytte seg av SFO. Dette gjelder i større grad i Oslo enn i øvrige kommuner.

Store prisforskjeller

Prisen for en SFO-plass bestemmes lokalt, men kan ikke være høyere enn de utgiftene kommunen faktisk har til SFO. Skoleåret 2019-20 var gjennomsnittlig månedlig foreldrebetaling 2500 kroner for en heltidsplass og 1500 for en deltidsplass, men prisen varierer fra 0 til over 3000 kr i måneden for en heltidsplass. Det er vanskelig å direkte sammenligne prisene, fordi åpningstidene og tilbudet kan variere.

1 av 3 SFO'er tilbyr friplasser

Friplasser og moderasjonsordninger skal sikre at SFO er tilgjengelig for flere og mange kommuner har ordninger for søskenmoderasjon, inntektsgraderte satser eller friplasser. I skoleåret 2019-20 hadde nesten en tredjedel av alle skolefritidsordninger friplasser, mot 15 prosent i skoleåret 2015-16.

Oslo er blant kommunene som har økt antall friplasser vesentlig de siste årene. Fra 2016-17 har kommunen gradvis innført gratis deltids plass for alle førsteklassinger i utvalgte bydeler. Fra skoleåret 2019-20 gjelder ordningen alle 1.klassinger i hele Oslo, samt for 2.-4 trinn i enkelte bydeler.

1 prosent av elevene på 5.-7.trinn går på SFO

SFO for barn med særskilte behov

Kommunen skal ha et tilbud om SFO for barn med særskilte behov på 1.-7. trinn, sier opplæringsloven § 13-7. Funksjonshemmede barn skal gis gode utviklingsvilkår. Arealene, både ute og inne, skal være egnet for formålet.

Nærmere 2 000 barn går på SFO på 5.-7. trinn skoleåret 2019-20. Andelen av elevkullet på 5.-7.trinn som går på SFO har ligget stabilt mellom 0,9 og 1 prosent de siste årene. Dette er barn med særskilte behov og tilbudet de får skal tilrettelegges både utfra barnets alder og funksjonsnivå.

Foreldre til barn med særskilte behov opplever at aktivitetene og innholdet på SFO er mindre tilpasset deres barn enn den øvrige barnegruppen, og synes det er urettferdig at det er store, prisforskjeller mellom kommuner. Halvparten av foreldre med barn på 5.-7.trinn betaler for SFO-plassen på lik linje med SFO på 1.- 4.trinn. Over 40 prosent av foreldrene får imidlertid friplass.

Mange SFO'er har få pedagogiske planer

Leken har en stor plass i SFO – det gjelder både frilek og aktiviteter som er knyttet opp mot det elevene lærer på skolen. Enkelte steder har skolen klare pedagogiske planer for SFO og fyller ordningen med godt innhold for barna, mens andre steder er SFO mer preget av å være en oppbevaringsplass hvor barna får tilsyn.

Ulikhetene i tilbudet handler ikke nødvendigvis om kostnader, men heller at det er få føringer og konkrete krav fra sentralt hold om hva SFO skal og bør være. Innhold og organisering bestemmes av kommunen eller på den enkelte SFO, og er avhengig av enkeltpersoner og sammensetninger i barnegruppen.

Stort potensiale for integrering og inkludering

SFO er en viktig fritidsarena og har derfor potensiale til å fungere som et sosialt inkluderende virkemiddel for blant annet minoritetsspråklige og barn med særskilte behov. Samtaler, aktiviteter og lek med andre barn i SFO kan bidra til tilhørighet, og til at barna utvikler bedre sosiale ferdigheter, bedre helse og bedre ferdigheter i norsk. Kommunene har ikke lykkes med å ta ut potensiale i SFO som virkemiddel og arena for inkludering og integrering.

Les mer om SFO

- [Tall fra Grunnskolenes Informasjonssystem \(GSI\)](#)
- [Evalueringen til NTNU av skolefritidsordningen \(SFO\)](#)
- [Meld.St. 6 Tett på - Tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO](#)

